

אורח חיים למעלה למשכיל . אורח צדקה וחיים

Orinstein, Jacob Meshullam

ספר

ישועות יעקב

חיבור יקר על שלחן ערוך

אורח חיים

חלק ראשון

אשר חיבר מרן הגאון אמיתי רבן של כל בני הגולה נור החכמים הדרת נאונים ויחיד בדורו אין על עפר משלו יעקב משלם וצוקלהיה . כהרב הגאון החסיד האמיתי המקובל אלרו המפורסם בכל קצוי ארץ המנוח מיה מדרכי זאב וצוקלהיה אביד דקיק לבוב והגליל .

הספר היקר הלו נרמס זה זמן כבר בשנת תקס"ט ובעת יצאו מכה"ד כולם נודבנו והראשונים סמו חמו ורבים מתאווים לתורתו החביבה והזכה . עתה העיר ר' את רוח נכדו הרב הגאון הגדול בקי בכל חרדי תורה , נ"י מיה מויה צבי הירש אורינשטיין נ"י , להביאם שנית לכה"ד ובער מך שכלו את כל הקמשונים שנמלו בדפוס הראשון והראה את ה"ט"ם ששים והירושלמי , והוסיף נסך משלו כמה שו"ת חידושים יקרים : חנות הסתרי הקדוש יעמוד לו שלא תמוש התורה מפי דעו ומפי זרע זרעו עד עולם אמן סלה

לעמברג

דפוס

ז"ני ה"י ק"צ"ט א"ב"ג (1)
(313 ק"צ"ט 104 ב"א ק"צ"ט א"ב"ג)

אורח

צדקים

כאור

נוגה

לדאר

כאור

חיים

מקור

מקור

לחיים

אורח

תפלים

חיים

אורח

ב ענין קלאר דבליצור איזו חסד
העמחה לפקיו והדבר צבוע
וכ"פ יש לנו הוכחה דלך שלח
זה צריח רק סיים עקדש השבת
צדיענר דלא עדיך ועבריה
כה דרי צהזכרה לצד חף בלא
כה וחף אס איזו רק ספק איזו
ופלל כיון דמוסף ליחא
צנגנה :

ברך אשר צמחור וכו' .
ציאור צרכה זו ומחחיל
אחורו צרל שחקים שהוא על
זה והסקיום ציור מחדש חדשים
ומן הזה שמוחדש החדש כריחא
ו ענין שלבנה שמונה נחשבים
וועדים והסכל חלוי צלבנה ואין
ר וכמספה עשה ירח למועדים
וועדים החחילו אחר נתן תורה
אלה קודם נתן תורה הלבנה

ולא כעשה בה דבר אעגס
הלבנה נצראה להאי ותיבן
אור עבים לייחוד חורה
אזינו עיה למה והסכל והצין
ק צהשכלות גלל כן הלבנה
אלה לגירקה ולא חור הלבנה
יבצראה חור הלבנה חסו עשה
אזו מצריכין אשכר בעמורו צרה
ע שחלוי צלבנה והנה הרב צקי
אין חסנים לצד עליהן חף
העגס משום דעיקר צרכה
דוע ששעים אינן שייכים
וזה שצעים לחולשה עכבן
ועיכ אין להם קום שייכות
ע להם שייכות צמחה דהרי
דאין להם שייכות צמחלה
חדת להם והס אינן חייבים
היו צודקין דף ניהא דקאמר
אעייס הך הני נטי דיין נמי
זה מחד דיינו צענדק צלי
חדש חדשים הוא צלי עס
שכהצחי איש דצרכה מחדש
אין שחר איש שמונן נרמא
ייכות ענין ולכך אין מצרכה
השליה צמעט הדרש אינן
נו פועל אמה שפעולתו
ואחביע :

ולא כעשה בה דבר אעגס
הלבנה נצראה להאי ותיבן
אור עבים לייחוד חורה
אזינו עיה למה והסכל והצין
ק צהשכלות גלל כן הלבנה
אלה לגירקה ולא חור הלבנה
יבצראה חור הלבנה חסו עשה
אזו מצריכין אשכר בעמורו צרה
ע שחלוי צלבנה והנה הרב צקי
אין חסנים לצד עליהן חף
העגס משום דעיקר צרכה
דוע ששעים אינן שייכים
וזה שצעים לחולשה עכבן
ועיכ אין להם קום שייכות
ע להם שייכות צמחה דהרי
דאין להם שייכות צמחלה
חדת להם והס אינן חייבים
היו צודקין דף ניהא דקאמר
אעייס הך הני נטי דיין נמי
זה מחד דיינו צענדק צלי
חדש חדשים הוא צלי עס
שכהצחי איש דצרכה מחדש
אין שחר איש שמונן נרמא
ייכות ענין ולכך אין מצרכה
השליה צמעט הדרש אינן
נו פועל אמה שפעולתו
ואחביע :

ו צאי' ענה יהיה ציוולאי יוס עוזה
צוחס עמיה צחצונה סיעון
ן צין אס מולאי ענה הוא קודם
ר יסיה ד' לילות עככיס וימנצ
ישאר זמן רב מדי לילות

(ג) אבל ילח צמולאי חשעה צבא
מלשון זה ומשמע חף אחר
ציטויס: כי ליל מולאי חשעה
צרויס צעמחה ומסייע מכה
לחכול צער כמזוחר סיי חקריח
אס חשעה צבא כדחה ליור חי
עשירי לחודש איכ כשימחין צד
יש חשש צרהי עככיס וימנצ
הלבנה לגארי מהכונן לקדשה
החציות רק יעווס דבר עה ופה
לקדש שלבנה צליל מולאי סיי
כדחה רק יחרו לעווס דבר מה
קודם צרכה הלבנה :

(ד) צמוצי ענת שחל צי יוס טוב
הרנה טעמיס אצמו
ציה והציה כחצ דעמיס אלו קלוטום
ואינו רק זהירות צעלמה ואלס
יכול לקדש עד יוס טוב של קוכות
סכה וייצור הזמן מוחד לקדש צליל
ולפי' היה צליל ענת ובראשית
דיצ' הילין הוא מן החוריס היינו
צין קידוש הלבנה ענת או ציויע
שהוצרכו צפוקיס היינו צעי' דלא
לחומרל וצודנכין לקולל אחיי ראיחי
דמיאך להדיח דלף ציויעו סרין כן
דגרים על דבריחס סס מיינן מאלח
לפי הנדחה משיח מכתס יחרי
קידוש הלבנה :

(ה) עד ימי נסי ככריה הניח
צכלל וכחצ הכנהיג טיש לקמויך
עאל לקמוין ייז ולכנסו צכסק
ענט אחד אייע פה שלח כריחיס
ומלכות כיריח חני לכנסו צבצב
(ו) עד סיענצו ענציה יומיס מייס
דכנה' דף מוה עד א מתי מצרכין
דמלחן דלמח' עד ענציה פשיחא
מפשינס היה למיח עד טיי לא
יכול לקדש קודם ענציה והוא ר'
צקשר יחד סעיס ציה משום דקאמר
או המולאי ואמרינן דמיליח איש
חדוש צצכיותו דלף המולאי שציר
להשטיעני' דגס אחר ענציה מוועיל
הציון דומה דמשיח לא יחי' מהצריס
משום חידוש ואין זה דומה לחד
שכחז דמיח עד ענציה היינו על
זה אינו צמחצי עוד ראיחי צכסר'
אס כל חי ונראה מוצר צצרינו
טיו היינו עד ולא עד צכלל כמו
הזמן ויוק גיכ עד ולא עד צכלל
ומכחי ציעות חסורף צצרט נחידש
בלשה חף ציעות החול וצכסר חדשים
כניל כנין לריח :

(ו) עד ימי נסי ככריה הניח
צכלל וכחצ הכנהיג טיש לקמויך
עאל לקמוין ייז ולכנסו צכסק
ענט אחד אייע פה שלח כריחיס
ומלכות כיריח חני לכנסו צבצב
(ו) עד סיענצו ענציה יומיס מייס
דכנה' דף מוה עד א מתי מצרכין
דמלחן דלמח' עד ענציה פשיחא
מפשינס היה למיח עד טיי לא
יכול לקדש קודם ענציה והוא ר'
צקשר יחד סעיס ציה משום דקאמר
או המולאי ואמרינן דמיליח איש
חדוש צצכיותו דלף המולאי שציר
להשטיעני' דגס אחר ענציה מוועיל
הציון דומה דמשיח לא יחי' מהצריס
משום חידוש ואין זה דומה לחד
שכחז דמיח עד ענציה היינו על
זה אינו צמחצי עוד ראיחי צכסר'
אס כל חי ונראה מוצר צצרינו
טיו היינו עד ולא עד צכלל כמו
הזמן ויוק גיכ עד ולא עד צכלל
ומכחי ציעות חסורף צצרט נחידש
בלשה חף ציעות החול וצכסר חדשים
כניל כנין לריח :

דברי נכד המהבר טו' צני הירש איש טיין לפי' זה

עשר מצייה שמים נראה דכל יוס
יהי צרכות הלכה ייז דמזרכין
יל סיכורי חידוש דין זה רגס
חשליג יוק גיכ דבר חרש חסר
זיל להלכה וכויהמחסיקתן של
השקיס כריחדש ששעיבער יוס
זיל הכיל לצרד ציליו גסאחר חלי
עשר מצייה שמים נראה דכל יוס
יהי צרכות הלכה ייז דמזרכין
יל סיכורי חידוש דין זה רגס
חשליג יוק גיכ דבר חרש חסר
זיל להלכה וכויהמחסיקתן של
השקיס כריחדש ששעיבער יוס
זיל הכיל לצרד ציליו גסאחר חלי

עשר מצייה שמים נראה דכל יוס
יהי צרכות הלכה ייז דמזרכין
יל סיכורי חידוש דין זה רגס
חשליג יוק גיכ דבר חרש חסר
זיל להלכה וכויהמחסיקתן של
השקיס כריחדש ששעיבער יוס
זיל הכיל לצרד ציליו גסאחר חלי
עשר מצייה שמים נראה דכל יוס
יהי צרכות הלכה ייז דמזרכין
יל סיכורי חידוש דין זה רגס
חשליג יוק גיכ דבר חרש חסר
זיל להלכה וכויהמחסיקתן של
השקיס כריחדש ששעיבער יוס
זיל הכיל לצרד ציליו גסאחר חלי

היה מקדש השבת עדיף מערבית רח לצד חף בלא כן רוק ספק אינו דמוסף ליתח
 במאמרו וכו' זכרה זו דמחיל וחקים שהוא על רק מחדש חדשים דת המידע כלא שמונה נחשבים הלוי בלכנה ואין זה יחד למועדים לו אחר מהן תורה זמן הורה הלכנה
 ד דבר אמנם באמת מוצא דמייק צראשית פרשה וי דייק זה להאיר בלינה וייתנו שהלכנה עמיד שגם צעה ציאה ליימוד הורה שבועים ולהשכיל צונתיים השכלים וכמו זה והשכיל והציון ולפי ש יום שני חרם עקוקים צמלאכהן ולכן הלכנה מועלה לדבר תורה ושכלות וכע' שאמרו לא אף וזהו אור הלכנה מועיל וביס המעשרים והזה על שתי הלכנה חשו עשה יחד למועדים שמש ידע מנחשו ועל שתי שר צמאמרו ברא שחקי ייתנו כל ציאה הלכנה ומחדש חדשי זה והנה הרב נקי ענן אצורה כתב דאף דבשאר מ"ב סהזמן לברך עליהן אף שתיין מחייבין ציצה כהנו שלא לברך דעיקר צרכה הלכנה על עני השכלה ולעמוד הורה חייב שייכים בתורה שבועים וכאיש הר"ציד שאם ילמדו לחלושה סכלן יוליו דברי הורה לברכי הבאי עיין לבל הם שום שייכות צרכה הלכנה ואף שבציון צרכה מחדש וזה באמת דהיי גס להם עשה יחד למועדים דנחב הפסק וצרכים וגם בשאר מועדים אקורים צעיות מלאכה כאלהם וייכנה צחחלה הצרכה גם סוף הצרכה לא חיקו דליך היה גם היכן חייבים כלל וזהו ציאה לכונן דברי השיש מקצה ו דף ויא דקאמר דצרכה הלכנה מחדש חדשים לבר יי כפי דין כפי עברין אלא אשר במאמרו עיין מוהרי"ם זיינו דענדך בלי עס ומלכות ואין לבריו הצנה כלל דלמה זה הוא בלי עס ומלכות וצרכה אשר במאמרו הוא בשם ועלכות יש בצרכה מחדש חדשים לפי ש עש נכשים שייכות בהן יכול נ שמומן גרמא אצל צרכה אשר במאמרו ברא שחקים אין ולכן אין מצרכין והצנה אשר במאמרו ברא שחקים אין עם הדבר שאין השיש מצרכות לפי שגרמו פגם הלכנה וידוע ש שפעולתו אמת הייך שמייעט אור הלכנה איש לשון ששים ואכיש :

הנה וירוק גי פצמים כנגדה וחומר כסס שלמי דוקד כח וחומר הפול עליהם וגוי ולמפרע כאן דעמו גי פצמים וחומר למנינו גי פצמים שיום ענין (הבאי המדעות) ומשיג היו כשואל (מור) ויהינן נזר דוד מלך ישראל סי וקים כעלבומו נחמל ללונה ומחד להחמש כמותה ויכנסת יסחאל חמזי להצדק בעלה סהום הקציה דוגמת הלכנה המהפחה עם הפשה שאלער שום והמן סי ונך עושין שהיות ויקודין נקיות המודע דוגמת שפחה נשיאין (כפי פירוש יושן ודיע) :

ד עד איחתי מברכין עליה (ה) עד יין מיום המולד ולא יין בבלל. ואין לקדש אלא עד מלי כים ייג תשליג מן המולד (הפונה מהרי"ם) אין מברכין עליה (ו) עד שיעברו שבעה ימים עליה : הגם ואין מקדשין הלכנה סמה הב (הנכונה חלפאי המדעות) כשראש

(ה) עד יין נקי ככה"ג הניח בשם הרי"ה דחא דקאמר עד מ"ב ועד בכלל וכחך הכה"ג שיש לקמוך עיי צצמה הדחק וצעיני הדבר רחוק מאד לקמוך ייז ולכנס בפק צרכה על דיעה שלא הוצא ציאה וסוף גלל כן פעם אחד חירע פה שלא כראיה הלכנה עד ליל כיו ואריחתי לקדשה בלי עס ומלכות כירא חני לכנס צבחה ספק צרכה למכס :

(ו) עינצרו שבועה ימים מיום המולד באמת דלכאורה הדבר חמוה דשיס דכתיב דף מל עד ח מהי מצרכין עלי פליגי צה חיל עד ז' וחד אמר עד מ"ב ויזין דמחון דלמר עד שבועה פשיעא דיכול לקדש קודם שבועה ויפוגי פ והחל לא מופשיכן היה למיד עד מ"ב לא פליג רק אקוף זה ה ומודה צחחלה הזמן דכשיס יכול לקדש קודם שבועה והוא ר"י גדולה שוב הביד לי אחד מחביים שראה צבסר יחד הטיס צה משום דקאמר השיש צרכות דף לח דפליגי אי מצדך מוליא או המוליא וחמרינן דבמיליא כיצ לא פליגי דמטיה כי פליגי צמוליא ח ואכן קיייל דמנצך המוליא והבז הרואיש דאף דמוליא כיצ לא פליגי מייך לרין שישיעונו חידוש צרכותיו דאף המוליא שפיר דמי היה צה ומחייבין עד יחד שבועה להשמיעני דגם אחר שבועה מועיל להוליא מדעה הא מריס עד שבועה וצייני אין הכידון דווע דמחביים לא ישי' מהירחים לקיים המלואה סכאין מעט צבין הדבר אלא משום חידוש ואין זה דואה לכך דמוליא ואמנם אחי' מלאחי צבסר מנחס עזרי' שכתב דמיד עד שבועה היינו על. חחלה זנעה ומיד עד מ"ב היינו סוף זנעה וכל זה אינו צמטוע עוד ראיחי צבסר הכיל צחצוה וצבסר עשרה מאמרו מלאמר חס כל ח' ונראה מוצא דצבריו דכמו דדיע הרב פוסקים בך דקאמר עד מ"ב היינו עד ולא עד בכלל כמו כן הך דקאמר עד שבועה לפי פירושו להחלה הזמן היינו גיכ עד ולא עד בכלל ומותר לקדשה בלי שבועה לכיש אף להמחמירין ומכגי צימות החורף צבסר נחידע ככלו סמלריס עננים הרבה יי מקדשה אחר שלשה אף צימות החול ובשאר חדשים צבסר ציעי הקין אין אלו מקדשה עד ז' ככיל ככין לדינא :

ז דבר אמנם באמת מוצא דמייק צראשית פרשה וי דייק זה להאיר בלינה וייתנו שהלכנה עמיד שגם צעה ציאה ליימוד הורה שבועים ולהשכיל צונתיים השכלים וכמו זה והשכיל והציון ולפי ש יום שני חרם עקוקים צמלאכהן ולכן הלכנה מועלה לדבר תורה ושכלות וכע' שאמרו לא אף וזהו אור הלכנה מועיל וביס המעשרים והזה על שתי הלכנה חשו עשה יחד למועדים שמש ידע מנחשו ועל שתי שר צמאמרו ברא שחקי ייתנו כל ציאה הלכנה ומחדש חדשי זה והנה הרב נקי ענן אצורה כתב דאף דבשאר מ"ב סהזמן לברך עליהן אף שתיין מחייבין ציצה כהנו שלא לברך דעיקר צרכה הלכנה על עני השכלה ולעמוד הורה חייב שייכים בתורה שבועים וכאיש הר"ציד שאם ילמדו לחלושה סכלן יוליו דברי הורה לברכי הבאי עיין לבל הם שום שייכות צרכה הלכנה ואף שבציון צרכה מחדש וזה באמת דהיי גס להם עשה יחד למועדים דנחב הפסק וצרכים וגם בשאר מועדים אקורים צעיות מלאכה כאלהם וייכנה צחחלה הצרכה גם סוף הצרכה לא חיקו דליך היה גם היכן חייבים כלל וזהו ציאה לכונן דברי השיש מקצה ו דף ויא דקאמר דצרכה הלכנה מחדש חדשים לבר יי כפי דין כפי עברין אלא אשר במאמרו עיין מוהרי"ם זיינו דענדך בלי עס ומלכות ואין לבריו הצנה כלל דלמה זה הוא בלי עס ומלכות וצרכה אשר במאמרו הוא בשם ועלכות יש בצרכה מחדש חדשים לפי ש עש נכשים שייכות בהן יכול נ שמומן גרמא אצל צרכה אשר במאמרו ברא שחקים אין ולכן אין מצרכין והצנה אשר במאמרו ברא שחקים אין עם הדבר שאין השיש מצרכות לפי שגרמו פגם הלכנה וידוע ש שפעולתו אמת הייך שמייעט אור הלכנה איש לשון ששים ואכיש :

דברי נכד המהר"ם מו' צבי הירש איש טייך לסי' ז

עשר מצרכי השיש נראה דכל יום יום מצרכין עליו וכן מוצא צמטועים זיל פיי מתי צרכות הלכה יין ומצרכין עליו עד עשה עשר יום צמטוע ואין מי שהקדש כיי זיל שצביר חידוש דין זה דגם ציים סיו לא יקר כז אחר עביר חלי מביע ייז חשליג יקר זה דבר חדש אשר ילא עפי הגאון מהרי"ם זיל צמטועותיו והצולו הרמיא זיל להלכה וכו' שהמחיקתן של הקדש כייזיל כראי שלא כדעה זיל וגם מפשיעוידברי השיש כראיזעד ששיעבר יום מצרכין ואשר כייזיל כפי פניו הפתח הקדמיים זיל הכיל לברך עליו ובשאר חלי כייזיל כפי ייז מצרכין חין ומיחן אותו הכה להקביל פני ה' השכינה כדאיתא צמים ופוסקים יינין צביורי כייזיל שפיצאו צס הלמירי מריץ והרב הפריי זיל דגם יום יין בכלל עולם חין לקמוך ייז נדר דעת רוב הפוסקי' דמפריי הך דעשה עשר יום דכראדאי דדל ולא עד בכלל חולס ציום ערו יוכל לברך לרעהו אף אחר עזור סחלי מביע ייז סכליג ודנא ככה"ג ורמיא זיל ולחמו

7

השיב משה

השונות על ארבעה טעם וחוטבות אחת אל אחת ונטולצות אשר הסיב משה לכל דבר הקשה
 אשר הניחו אל **משה** איש האלקים הי כיהו האי קבא קדישא הרב הגאון הלדיק זולינא קדישא
 חסידא ופרישא אור ישראל וקדושו רכבו ופרשו נאור הגולה נו"ה **משה טייטלבוים**
 ז"וקיל הטולד בקיק פרעמיסלא וטיווט צכחר הרבנות בקיק שינאווא ואח"ז היי אגיד דקיק אהעל
 וסס ונטוחו כבוד ז"יע ועכ"י צעהמ"ח ספר **ישמח משה** על התורה וסאר כחצי קדס
 עולם צכחובים :

נדפס פעם ראשונה בעיר

לעמבערג

שנת **בת ר"ו ישועה** לפ"ק

הובא לניה הדמוס ט"י הרב המדיק וכו' לזי הימס מוהנ"ר **שאול הורוויץ** כ"י. ועטתו הרב המדיק ספיר ומלכנו
 מוהנ"ר **אברהם ווידענפעלד** כ"י ומספטינסקוויא - וע"י מוהנ"ר **אורי זאב וואלף סאלאמ** מלבוב :

ועתה נדפס ע"י

אברהם שבתי ליפשיטץ

נכד המחבר זצ"ל

שנת תשמ"ו לפ"ק

ספר

שאלות ותשובות

אבני צדק

אשר חניי ה' להשיב נשואלי אחר אשר שקלתי הדבר כמאוזני צדק ואבני צדק. לפעיד אם הם נכונים. ולפרקים נתייעצתי עם חכמים ונכונים. ועי'ם יאלו כניס. יהא רעוא דאימא מלתא דתתקבל. חניי ה' חניי. מלמעלה חן ולמטה יחן. בעיני ריחתי מרין ורענן פי המדבר.

יקותיאל יהודה שייטלבוים חופיק סינוש

חלק או"ח י"ד

לעמבערג

הוצא לבית הדפוס בהשגחתו והשגחתי. כפור לור ישיעתי. **משה דוד מיב** נכד כנס"ק המחבר זללה"ס.

הדפוס לא ה' ה' וכו' יתב צלואק לך כ"י

כשנת תרמה לס"ק

איסור דרבנן מקרי חייב והטעם דמלך עירוב דרבנן וכו' מדרבנן
אינו ראוי חייב גם אם חייב מכה פקודת הש"ר לדינא דמלכותא דינא
אינו עירוב זה ברור :

עוד דברים בנו לפרש דברי הגמ' הטעם בהקדם הא דליחא במנחות
דף ס"ה והא כתיב עד הביאכם למנוח וכו' חוס' משמע דליחא
עשה דלורייחא אלא לדיכא לאו והא דמח' משום מנוח יקום ונזור
אפי' דליחא איסור דלורייחא חין סברה לגזור כיון דליכא לאו ותימא
מי גרע מביחא דאסרי' מהיט כו' ועוד תימא האך מלין צפיק
שפמח דר"ל דמנחת העומר שקמנה שלא לשמה דהו' מן המותר
לישראל דקפסר החיר מורה מתירו מבי' חסור מדלורייחא והניחו
בקושי' ועי' צפיק שם משי' כזה . ואני אמרתי לתרן כ"ז ע"ד דליחא
ביבמות דף י' ילי' שוח"ת היא דלא אמרה חורה לא תלגם נגד
בלא ילי'ת אלא עשה ילי'ת כלו' דמורה ללגתם בלא ילי'ת ואינו עובר
בלאו אלא בעשה נדלילים חעשה לך ועי"ש בתוס' וכו' וכו' י"ו
צ"ו ונ"א כן ה"כ אמרי' דהחורה אמרה ולחם וקלי וכו' וכו' לא
תאכלו עד ע"ס היום הזה אבל עומנו של יום מתירו בלחילה אח"י
אמרה עד הביאכם למנוח עשה כלו' אם שמוחר בלחילה ואינו לאו
מי' מנו' להמתין עד הביאכם וכו' דאם אוכל קודם הביאו אינו
עובר בלאו ואינו לובל דבר האסור לו כי החיר המורה מתירו אלא
ש"ס אוכל קודם הכאת עומר עובר על עשה בשוח"ת שלא הביא
עומר מקודם מנא שפיר הו"ל מן המותר לישראל דהחיר המורה
מתירו רק דעשה אקרקפתא דגנרא מותר וממילא מתורן נמי קושי'
ראשונה דלא גזרו חכמים אלא במקום שיעבור על ל"ת או על לאו
בכא מכלל עשה כמעשה הן באיסור דלורייחא או דרבנן משו"ה
שפיר גזרו בבניה ש"ס יאכל יעבור כמעשה אצורי' דרבנן אבל החס'
אחר שהחיר המורה דמותר החדש נופי' בלחילה וה"ס כשיבנה ביבמ"ק
יאכל קודם הכאת העומר לא יעבור אלא על עשה בשוח"ת כל כה"ג
לא גזרינן :

וד' מנזח מתוך דברי רש"י בבי' ר"ד אהא דבמכר איסור
דרבנן לחבירו ואכלו ואח"י נודע שפירש"י ח"ל להחיר הדמים
משום דלחילה של איסור דרבנן חשיב הגלה וכו' הכתיבות דבדרבנן
בשוגג ח"ל כפרה והטעם כי האחרונים דהאיסור דרבנן לא שמו רבנן
איסור אנוף הדבר כ"ח על האדם לשמוע לקולם שלא לגזר מדבריהם
במזיד בשוגג ח"ל כפרה דנוף הדבר מקרי חיתר אמנם הש"ך ב"ד
בסי' ק"י ס"ק כ"ז חולק ע"ז דלון העטם זה נכון לחלק בין איסור
דלורייחא לרבנן עי"ש מכלל דס"ל דגם באיסור דרבנן שמו רבנן
האיסור על גוף הדבר ואפי' בשוגג לר"ך כפרה ולפי"ז מה שכתבתי
להרן קושי' חוס' מהא דגזרו בבניה יתכן לומר לדעת הש"ך דשנא
יעשה ויעשה עבירה בשוגג אבל החוס' מיל' דס"ל כס' הכתיב
דבאיסור דרבנן לא חל האיסור רק על האדם שלא יעבור במזיד אבל
גוף הדבר חיתר ואפי' כפרה ובשוגג לא עבר עבירה כלל אי"כ הדקו"ל
אמאי הכא בחדש לא גזרו והתם בבניה גזרו ושפיר הניחו בקושי'
וכפי"ק הוכרחו להרן דאם הביאכם אינו אלא מנו' מן המותר :

ובזה נכח לבאר הגמ' פסחים שלפנינו באופן אחר דקא' מן המותר
לישראל להוליח הטבל מה טבל דבר האסור מגופו לחסוקי
מוקפה וכו' ומקשה ורי' מוקפה דלורייחא מה לי איסור מגופו או מממת
ד"ח כלו' סו"ס כיון דאיסור מדלורייחא באתו יוס חל איסור אנוף
הדבר המוקפה והו"ל מן האסור אלא ש"מ מוקפה דרבנן ח"כ יחא
דקא' מה טבל איסור גופו שהיא דלורייחא ותל האיסור על הגוף
אבל מוקפה מממת ד"ח כלו' שהוא אינו אלא מדרבנן ח"כ גוף הדבר
מותר ומקרי מן המותר צפיק אלא שהיא מממת ד"ח שחל האיסור
על האדם . ולפי"ז ממנו נקח לפיכך נבי עירוב דמה שא"ר לאכלו
מכה איסור דרבנן אינו מפרי שהיא דבר האסור בעצמותו אלא משום
שאין דעתו לקנות שביחה אלא במקום שיכול לאכול וכיון שא"ר לאכלו
יהי' מזהה טעם שיהי' אפי' מממת ד"ח מקרי אינו ראוי לכן עירוב
המונה בביתכ"ס שא"ר ליטול מכה פקודת הש"ר אינו עירוב כלל
וכדמסקי הנוכי' :

סי' מו

לרבי המהרי"ג מוה"י יהודה גרשון ר"י אבדי"ק ליסען .

ש"י הכי"מ צפ"ג מה' מילה ה' ו' בשם תשו' הרמב"ם ז"ל דכל סי'
מנו' לא תקנו ברכה אבל היכי דהספק בגוף הברכה והיא המנוה
לא ידעתי שום איסור להכריזים דלא תשא אינו אלא מדרבנן בברכה
שא"ל ומכ"כ בהספק פלוגתא דקיל יותר עי' נוב"י תניח חלק ז"ד
סי' י' לענין שהספק בעצמותו דלורייחא אלא שמ"ע בל לו שהוא
מדרבנן דלמרי' כדאי שמואל לסמוך עליו דרבנן ה"כ בברכות הלכה
כ"ז שהוא ספק פלוגתא כדאי הפוסקים שהביא כה"ג לסמוך עליהם
בשעת הדחק ולכ"ך כמ"ש הגאון הג"ל . ע"כ תורף דבריו בקשר
ויותר גוה מעובר שאלתו מתוך התשובה :

תשובה ע"ד אשר הרכה להשיב על תשו' השיב משה סי' י"ד
דמה רא' לנכ"ך על הלכה בשעה עשר מהא דאמר
כדאי הוא רשבי' לסמוך עליו בשעת הדחק הא התם כתבו הר"י
והרא"ש דתרווייכו הלכתא יניחו כחכמים ור"ג וכרשב"י דחכמים מורי'
לרשבי' דבשעת הדחק יקרא אחר עלוה השחר משא"כ התם עכ"ד .
אשכח וחומר כי מאוד עמקו מחשבותיו של מוה"ס דפי"כ לא כסבר
כן אלא למה דלמרי' החס' בפ"ק דף ח' אר"ש הלכה כר"ג מרי'
רשבי' אומר פעמים וכו' אר"ב"ח אר"ב"ל הלכה כרשב"י שאמר משום
ר"ג וכו' ומדלא אמר בגמ' רשב"י אר"ב"ל הלכה כרשב"י הוה משמע
דפליג דלעיל אלא בזה הלשון אמר רב"י אר"ב"ל משמע דתרווייכו
הלכה יניחו ר"ג וחכמים שלא בשעת הדחק וכרשב"י בשעת הדחק
דמוריס ז"ל . וכ"ז למאן דאמר בפירוש אמר ריב"ל הלכה כרשב"י וכו'
אבל בהר הכי האמר בגמ' כי אמר ריב"י אמר הא דרשב"י אר"ב"ל
לאו בפירוש אחר אלא מכלל אחר דהוא זוגא דרבנן וכו' אתי
לקמי' דריב"ל אמר כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק מלשון
זה משמע דפליג אהא דלעיל דריב"ל אמר בפירוש הלכה כרשב"י אלא
הכי אמר כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק דמנה נשמע
איפכא דריב"ל סובר לעולם הלכה כחכמים ור"ג דזמור רק עד עלות
השחר דכס' סוגרי' דהבוס' מדרבנן רק על הרוב דגו וקמו ולא על
המיעוט דליחא דגו וקמו כה"ל שעתא אלא דאפי"ה כדאי ר"ש לסמוך
עליו בשעת הדחק והיינו כדי שלא לבטל מלות ק"ש . ואפי"ה מה
דלמרי' לעיל ובלגד שלא יאמר שהכריחו אבל הכרעות אומר קם לדינא
גם להאי דאמר מכלל אחר וליחא חילוק ציייהם לענין הכרעות דהא
אמר דהא דלעיל אחרת מהך כלל וכן הר"י"ק למד דהא דאר"ב"ר
הלכה כרשב"י היינו בשעת הדחק כדאי מכלל שאתר ריב"ל לסמוך
עליו בשעת הדחק . ולפי"ז למי' מכלל קשי' ח"ך יקרא הכרעות
דזה אינו דומה להא דק"ל ספק קרא ק"ש קורא עם ברכותי' דהתם
סי' גמור הוא משא"כ כאן דעתיק דהין הלכה כחכמים ור"ג דרק עד
עלות השחר אלא שלא לבטל קביעות הק"ש כדאי ר"ש לסמוך עליו
שפיר כתב מוה"ה"ה דהי' ראוי לפי"ז דייקא לומר דהיינו לענין ק"ש
אבל בכו"י לא מברכינן דפי' ברכות להקל ח"י כיון דקבוע לנכ"ך ויש
לער לבטל הקביעות מברכינן ח"ך דברכות ח"ן מעכבתי כ"ס ברכות
הלכה שאין כאן רק הברכה והוא ע"ס המנוה דסומכ"ס על הפוסקים
לכ"ך צ"י מהי"ט . גם מה שהקשה אימא הכא שא"ר כדמנו' לענין
ק"ש אחר ג' שעות דקורא עם ברכותי' כל שעה ד' כדק"ל בש"ע
סי' י"ח לק"מ דהתם טעמא דכתב הר"ש בשם הר"מ דעדין זמן
תפילה הוא לרי"י משא"כ הכא לאחר עלות השחר לאו זמן תפילת
ערבית של לילה ח"ן לקרות ברכות ח"ס לא מהאי טעמא שלא לבטל
הקביעות והי"ה ברכת הלכה ביום ע"ו . קך י"ל ברור ואמת בכונתו
ז"ל :

וע"ד השלישית שרואה ליתן תורה חדשה לומר דלמה דק"ל כדעת
התוס' והרא"ש דברכה שא"ל ח"ן בו איסור תורה וכמ"ש הא"י
רבא סי' רט"ו עמ"ש המתבר המנכ"ך ברכה שא"ל הי"ה כשכעס לשוא
מי' אינו אלא מדרבנן תוס' ר"ה ל"ג וכ"מ בברכות דף ל"ג הבדיל
בו ולא הבדיל בו ינחו ברכות וכו' וכן מלמתי בחיוב פ' עקב וכן
יש לפרש דברי הרמב"ם ודלא כמנ"א עכ"ל וכ"כ הפד"ה סו"ס סי' ס"ז
[אבל מהט"ו צ"י מי' אינו ראוי דהוא לא כתב כך רק לקיים המנהג
עי"ש] ויותר מזה דעת התוס' והרא"ש דש"י מברכינן על מ"ע שהזמ"ג
ח"ך שפטרותי' מהדין . וא"כ שפיר יכול לנכ"ך מספק אפי' לכתחילה
ואף דמשמע כמנה מקומות בש"ע שאין לנכ"ך מספק היינו משום
שיתר טוב לחוש לדעת הרמב"ם והפוסקים דברכה שא"ל איסור
דלורייחא הוא מלא תשא אבל למה שפסקו האחרונים הג"ל דברכה

ברכה וכן בדוכתא פוכא עלמו מספר והרי האיר והפריה שהעלו
 לטלה דברכה שא"ר רק מדרבנן ושנס הרמב"ם סובר כן והאמרי לא
 כתבו כסוד ממוס כשיע' דלפי"ו מותר לברך מכלל דהסכימו כולם
 דאסור לברך מסי' ועוד רא"י ברורה מא"ר גופא אמ"ש המניח סי'
 קפ"ד כפי' אם בירך ברהמ"ו מברך גם ברכה ד' דלא לולג בה וזי'
 האיר י"ע להקל כפי' ברכה וזי' אמת דמות לברך אלא שא"ר וזי'
 מסתבר משום זלוז לריך לברך ומה קולא יש בזה ח"ו סובר גם
 הוא דפי' אסור לברך ומא"ה אי להקל משום זלוז וזי' . והנה
 מחתלי מחתבו ניכר העולה בדעתו כי חדשות הוא מגיד ואחפלא
 הלא כבר יש על מדוכא זו כפי' ח"י ארס כלל ה' עיי"ש שהאר"ך
 בענין זה כשמת ארס וקוף דבריו פה"ל וא"כ אי תמה על כל
 האחרונים שאסרו לברך מסי' ומי"מ ח"ו להקל נגד האחרונים הרי
 הוא הבין שהאחרונים אסרו אלא שתמה עליהן למ"ש האחרונים
 דברכה שא"ר דרבנן יהא מותר לברך דספק דרבנן לקולא :

והני"ל בזה ליישב הדבר על מכונו ואע"ן ואומר מ"ש הא"י רבה
 והמ"ה ד"ל דברי הרמב"ם דברכה שא"ר ח"ו אלא מדרבנן
 פייטנו ראות כי לא ראו דברי הרמב"ם כדפי' הנקרא פאר הדור כפי'
 ק"ה לפנין לקרא המנילה כ"ד וז"ו אם מברכין כשיהיו לפני ולאמרי'
 והס"ב להסתלק מן הספק יקרא גם כפי' אבל בלא ברכה מפני שהוא
 ברכה שא"ר ואיסורא דאורייתא הוא שגשג שם שמי' לבטלה וזי'
 רא"י לפנות כן מפני הספק וזה כלל גדול שכל מ"ו בין מלאו"ה וזי'
 ובין מדרבנן אם כסתפקו בה אם יברך או לא עושה אותה בלא
 ברכה פכ"ל הרי מפורש יא' מפי' עלמו של רבינו הרמב"ם ז"ל דברכה
 שא"ר אף שזינו דרך לחוק אסור מלאו"ה ומא"ה ח"ו בספק אסור
 לברך וכן משמע מפשט לשונו בחבורו כפי' מה' ברכות דמדמי' ל"ה
 דה"ס כשגשג לשונו משמע דאסור דאורייתא הוא וא"כ לפי"ו ברכה
 דרבנן דספקא לקולא אסור לברך דכנסת לא תשא דספקא
 לחומרא וכמ"ש הכי"מ סוף ה' ברכות ובכ"י סי' ס"ז בשם ה"ר מנחם
 יצואר להלן אלא אפי' להק' פוסקים האחרונים ה"ה הא"ר והפריה
 ושיעטם שהביעו כדעת החוק' דברכה שא"ר ח"ו אלא מדרבנן
 עכ"ו אסור לברך ורא"י ברורה לזה כי הנה ראש המדברים בענין זה
 הוא השאלות דר' אחא"י פי' יתרו סי' ל"ג וז"ל ומאן דמברך ברכה
 שא"ר הו"ל כמא"ה ש"ס לבטלה קאים בלא תשא רב זר"ל דאמרו
 תרווייהו כל המברך ברכה שא"ר עובר משום ל"ת וגו' כרס לריך אלו
 מספקא ל"י אי בירך או לא בירך או ל"י או לא ל"י מהו למיסדר
 ולברוכי ולמסידר ולל"וי או לא הדר ומברך דילמא לא בירך ולא פסיק
 ירי' חובת' אי הדר ומברך דילמא בירך וקא מפיק ש"ס לבטלה ה"י
 מנייהו עדיפא . ת"ש דארי"ש סי' קר"ה ק"ש ח"ו חור וקורא ה"ה
 אמר אמת וזי'ב חור ואומר מי"מ ק"ש דרבנן אמת וזי'ב דאורייתא
 וכו' ורי"א אומר אפי' סי' קר"ה ק"ש חור וקורא וכו' רי"א אפי' ספק
 הספלא חור ומתפלל וכו' ארי"י כללותא דרמתי דז"ל ל"י ר"ל אפי'
 ודא"י והדר ומל"י שס"ר דמי' ושאר ברכות אי בירך [רי"ל בודאי בירך]
 לא שרי' ל"י למסידר ולברוכי אבל ברכותא דמזו"י או לא"י מו' מי"י דחובת'
 דאורייתא הוא הדר ומברך אבל שאר פרי' דחובת' מדרבנן הוא לא
 הדר ומספקא עכ"ל . [הערתק"י כולו להבין תוכן הדברים] . כל המניין
 בזה ישפט ב"דק שאמר שהקד"י שהמברך ברכה שא"ר עובר בל"ת
 ומשמעות דבריו הוא דאורייתא כדברי רבינו הרמב"ם אלא אפי'
 אי נימא דסובר כדעת חוק' דהוא רק אסתמחא ומדרבנן פכ"ס מזה
 מלא מקום להסתפק אי מספקא ל"י אי בירך אי חור ומברך או לא
 אי חיישי' שמא יזי"א ש"ס לבטלה או חיישי' שמא לא יא' ירי' חובת'
 וזי' עדיף מזה מוכח דע"כ דמספקא ל"י אי מחויב לברך מספקא או
 אינו מחויב ואסור ועל זה מסיק דבברכות דאורייתא מחויב לחור
 ובברכות דרבנן אינו מחויב ואסור משום חשש ש"ס לבטלה דאי ס"ד
 דקא מספקא ל"י אי מחויב אי לא אבל אי כפי' חור וע"ז מסיק לחלק
 בברכה דאורייתא מחויב ובדרבנן אינו מחויב אבל מותר אי"כ ח"ו זה
 ענין למה דסליק מני' דברכה שא"ר עובר בל"ת אלא בלא"ה י"י
 להסתפק כפי' ברכה אי מחויב לחור או לא וישפט דברכה דאוריית'
 מחויב לחור דספיקו לחומרא ובדרבנן ספיקו לקולא ואינו מחויב ח"ו
 אי לא שספק"י דברכה שא"ר אי"כ ל"ת מלאו"ה וזי'ב מדרבנן הו'
 ספיקא ל"י מסכנה דבדאורייתא ספיקו לחומרא ובדרבנן לקולא דמה
 איכפת לן אם יברך מסי' ולא לריך לפשוט מדברי רי"א"ש אלא מכה
 שכחב דברכה שא"ר עובר בל"ת מלא מקום להסתפק ואפרש הדברים
 דאי חדר דבריה שא"ר דאורייתא י"י אחר דאורייתא אלו אם

דבריה הא"ר והפריה שהעלו לטלה דברכה שא"ר רק מדרבנן ושנס הרמב"ם סובר כן והאמרי לא כתבו כסוד ממוס כשיע' דלפי"ו מותר לברך מכלל דהסכימו כולם דאסור לברך מסי' ועוד רא"י ברורה מא"ר גופא אמ"ש המניח סי' קפ"ד כפי' אם בירך ברהמ"ו מברך גם ברכה ד' דלא לולג בה וזי' האיר י"ע להקל כפי' ברכה וזי' אמת דמות לברך אלא שא"ר וזי' מסתבר משום זלוז לריך לברך ומה קולא יש בזה ח"ו סובר גם הוא דפי' אסור לברך ומא"ה אי להקל משום זלוז וזי' . והנה מחתלי מחתבו ניכר העולה בדעתו כי חדשות הוא מגיד ואחפלא הלא כבר יש על מדוכא זו כפי' ח"י ארס כלל ה' עיי"ש שהאר"ך בענין זה כשמת ארס וקוף דבריו פה"ל וא"כ אי תמה על כל האחרונים שאסרו לברך מסי' ומי"מ ח"ו להקל נגד האחרונים הרי הוא הבין שהאחרונים אסרו אלא שתמה עליהן למ"ש האחרונים דברכה שא"ר דרבנן יהא מותר לברך דספק דרבנן לקולא :

שאלות **אבני צדק** **ותשובות**

נמצינו למידן לפנינו כי נזכרה דרכנו חסור לנרד לא תנפיי להרמזים ושאלות דבריה שאלו חסור דאורייתא מלא תשא אלא חפיי להאחרוני שהעלו כדעת התוס' דבריה שאלו אינו אלא מדרבנן מ"מ בסי' אסור דשוא"ת עדיף וחסור לנרד כמו בנתערב במתן ד' דאסור להספיף על מתן ח' והא דמשמע מדברי תוס' דבסי' מותר לנרד אינהו אלו לטעמיהו דסי' כ"ח כ"ח נשי' מברכת על מ"ע שהזמינ' הגם דפטורות כיון שהיא מכונות לנרד לנמזה לית ביה לא תשא ח"כ כש"כ בסי' נזכרה דרכנו הגם דפטור מלנרד דשוא"ת עדיף כיון שרואה להחמיר לנרד חו' לית ביה חשש ל"ת דרכנו ולא דמי לנתערב דהגם אהו נותן במתן ד' בודלי' מוספי' משא"כ הבל' אהו מכיון לנרד מזה להסתלק מהספק לית ביה חשש לא תשא ח"ף דפטור מדינא וכ"כ בסי' ח"ה אכל אהו לא ק"ל כוותי' דר"ת דהא מסיק דהו' אלא שנהו נשנים בנרד. ואבאר זה שהרי הטור כ' בל"ח בסי' י"ו נשים ועבדים פטורים מל"ת וכתב הרמב"ם יתעטפו בלא נזכרה שהוא הולך לשיטתו שהשנים אינן יכולים לנרד דבר שכן פטורות אבל ר"ת כתב שיכולים לנרד חפ"י שכן פטורות ויותר טוב שלא יברכו ובסי' תקפ"ט כתב חפ"י שגם פטורות יכולת לנרד ואין מוחין בידם וכתב שם בסי' י"ז בהג"ה מהר"ה על מ"ש יותר טוב וכו' אינן זה סותר למ"ש בסי' תקפ"ט דהיי' קאמר שאין מוחין בידם אהו מברכין אבל מי"מ לכתמ"ל יותר טוב שלא יברכו. והנה המחבר בסי' י"ז כתב סתם נשים פטורי' מל"ת ח' הרמ"ה הגיה ומ"מ אהו רואים לטעמו ולנרד הרשות בידם כמו בשאר מ"ע שהזמינ' ובסי' תקפ"ט לנרד לנרד תקיפת שופר פסק המחבר ח"ף שגם פטורות יכולת לתקוע אבל אין מברכת ולא יברכו לכן וכתב הרמ"ה והמנהג שהנשים מברכת על מ"ע שהזמינ' אבל אחרים לא יברכו לכן ובד"מ כתב הטעם דלפי' דאין מוחין לנשים המברכין על מ"ע שהזמינ' מי"מ מוטב שלא לנרד כמו שכתב לעיל בסי' י"ז וכו' ע"כ אין לאחרים לנרד לכן. ויש לנרד מ"ש הטור ויותר טוב שלא יברכו חו' מני' - ונראה דאינו לטעמי' אולי כי הגה הב"י כתב שם ח"ל ובדברי הרא"ש אין הכרע ותמהני על הרמ"ם שכתב בפי' בתרא דר"ה ואשה יכולת לנרד על מ"ע שהזמינ' ובפי' דקדושין כתבו פסק בה"י דנשים יכולת לנרד על כל מ"ע שהזמינ' ונדרו ראויהו ולפי' הלכה נקטינן כהרמב"ם דסי' נזכרות להקל עב"ל. ואי אומר המשיין בגוף דברי הרא"ש ב"ה ובפי' דקדושין יראה דהדין עם הרמ"ם ולא סתרו אהדי' כי ב"ה פ"ד בסי' י"ז כתב הרא"ש דזה"ל גם ה"י אומר ר"ת דנשים יכולות לנרד על מ"ע שהזמינ' ח"ף שפטורות וכתבתי ראייתו בפי' דקדושין וכ"כ הר"י"ן גלות ז"ל דהלכה כר"י דאמר רשות וברשות יכולת לנרד ולא כתב כלל שיש לדחות ראייתו של ר"ת משמע דסובר שיש לסמוך אדברי ר"ת והר"י"ן גלות דנשים יכולות לנרד וכמ"ש שם הרמ"ם אבל בפי' דקדושין סי' מ"ט הביא דברי ר"ת וזמה ראויהו ויש שם ברמ"ם פסק בה"ג שגם מברכת ונדרו ראויהו. ולכאורה סתרו אהדי' אבל באמת אין כאן סתירה ומה נראה בעל"ל דלדינא ס"ל להרא"ש דלא ק"ל כר"ת כיון שגדחו ראויהו ועב"ל הביא דברי ר"ת כר"ה ולא כתב שם שגדחה ראויהו להורות נתן כזה דלפי' נשים המברכת על מ"ע שהזמינ' יכולים לסמוך על דברי ר"ת והטעם כ"ל מפני שנהגו הנשים לקיים מ"ע שהזמינ' לתקוע שופר וליטול לולב ואהו לא יברכו לעולם יש להם לער למה יגרעו ע"כ אמרינן כדאי ר"ת לסמוך עליו בשעת הדחק וכדאמרינן כדאי ר"ש לסמוך עליו וכו' ובע"ז שכתב מחלה"ה לעיני' נזכרת הלכה בששה עשר. ח"כ לא סתרו דברי הרא"ש ודברי הרמ"ם אהדי' ומה יאל' להטור שכתב נשים יכולים לנרד ויותר טוב שלא יברכו ומפני' קן עוד יש נשים ממשפחת חב"ל ז"ל שאלוהן מעשה אבותיהן ואין נוטלי' לולב ולא מברכין וכדעת החב"ל ז"ל בתשו' הנוספות נדפוס החדש בסי' ה"ה שהביא ר"ה כדוריה שגם לא יברכו על מ"ע שהזמינ'. ובכ"ז אותן נשים שנהגו לנרד אין מוחין בידם מפני' שדאי' ר"ת לסמוך עליו וכמ"ש. ומעתה כיון שכתבתי לפי' מתוך דברי הרא"ש והרמ"ם והטור והרמ"ה והג"ה מהר"ה דהשיקו דהו' ק"ל דנשים הפטורות ממי' לא יברכו אלא שאין מוחין ביד אותן שכתבתי וי"ל הטעם מכה שלר' הוא לכן אהו לא יברכו והו"ל כשעת הדחק כדאי' ר"ת לסמוך עליו והיינו בל"ת תמיד לכן מידי' שנה בשנה בעת חלות זמן מ"ע שהזמינ' או כגון

תשא דרכנו לקולא ומותר לנרד ומאי אולמא ה"י לא תשא דרכנו דמותר' מספק נזכרה דרכנו דמקלינן ב"י ע"ז נתן טעם יפה יותר דסי' נזכרה אינו אלא סי' דרכנו נזכרה לקולא משא"כ ספק לא תשא הוא סי' דאורייתא ולתומרה ומפני' קן נקט הכ"מ ספק לא תשא אבל אהר דפטור ודאי חסור לנרד והכל יחא ולא סתרי אהדי' כלל : **אמנם** הפ"ת תמה על שיטה זו מהא דכתב הר"י ע"ף דברכות גבי חפ"י דלא חפשי'עא בברכה ולקולא עבדינן ולא מהדרי' ליה דספיקא דרבנן לקולא ה"ל לומר חפ"כא מכה סי' לא תשא דאורייתא ולתומרה חסור לנרד ומה מהא דאי' בברכות ד' סי' דקאמר להודיען כמו דר"מ דלפי' קנה ויש לו ח"ל לנרד וליתני' לנרד לנרד להודיען כמו דר"י ומשי' כה דהתירא עדיף ליה. ואהו איחא דל"ת הו' הו"ל לנמז' לאשמעי' כמו דר"י דלר"ך לנרד אינו אהו סתמחא בעלמא הוא עכ"ל הפ"ת. ולענ"ד י"ל דהנה בסי' ח"י אהו ספקה תרתי על שיטת הרמב"ם דל"ת נזכרה שאלו דאורייתא ע"מ סתמו חכמים לתקן כל הברכות ומי נתן להם רשות. ועוד י"ע הרי הרמב"ם כתב בפ"ד מי שכתב ח"ף בירך המוליד אינו חוזר ומברך ובסוף פ"ד כתב אהו נעלם ממנו אהו בירך נזכרה המזון חוזר משום שהוא ספק דאורייתא ומה בנרד כיון דגם לשיטתו נזכרה לבעלה הוא דאורייתא ומהו שכתבו החוס' ברי"ה מסי' אמת וי"ב ח"ף דיש לירות להרמב"ם דסי' אמת וי"ב בלא נזכרה מ"מ מסי' נזכרות המזון דחוזר ומברך ל"ע. ובהשקפה ראשונה עלה גל"י לומר ע"ד שכתב הרשב"א ר"ה דף י"ו אהו דאמר למה תוקעין ומריעין וכו' סתובקו תוס' ה"ל קעבר משום כל תוספי' ומסתברא דלנ"מ דמה שתקנו חכמים לנרד אין כאן כל תוספי' שכבר נאמר עפ"י התורה אשר יורוך וכו' ומה שאמר בשבט שלא לתקוע מזהו לשמוע דברי חכמים משום לא חסור עכ"ל. וכ"ז מפני' שהתורה נתנה רשות לחכמים לתקן תקנות וי"י' לתורה כפי' חכמתם וכינותם וברמב"ם פ"ה מה' נערה בתולה ה"ה לפי' חכמה דכתיב ולו תהי' לאשה היתה אסורה עליו וכו' ואפי' שני' ה"ו לא ישאנה שנאמר ולו תהי' לאשה אשה הראוי' לו וכתב הכ"מ לעיני' שני' קשה כיון דמדאורייתא שרי אשה שהוא ראוי' לו הוא ותיקן כיון דכל מיני' דרבנן אהמכיהו אלאו' דלא חסור שפיר איכא לנימיר דהו' אינה ראוי' לו. וכונות הדברים דהרמב"ם לטעמי' פ"ה מה' ממרים שכתב בפירוש ח' דברים שלמדו מפי' השמועה וכו' ואי' דברים שעשו סיני' לתורה וכן הגוי'ות דלא והתקנות מ"ע לשמוע לכן והעובר על כל ח' מהן עובר בל"ת דלא חסור וכתב הל"מ ה"ל דספיקא דרבנן לקולא דחכמים התנו מתחיל' שיחא סי' דרבנן לקולא ע"י"ש :

נמצא ע"י מזה ותקנות חכמים מוטיל להיות דאורייתא וע"י במש"ל"ת פ"ז מתרומות והרבה האריכו האחרונים כלל זה ב"מ. ולפי' כיון שהי' לחכמים רשות לתקן ברכות ואחר שתקנו מחייבי' מדאורייתא לשמוע ממ"ש ולי"ת הרי הברכה לנרד מדאורייתא ומה לית ב"י לא תשא לשו' וממילא ה"ה בספק נזכרות המזון דאורייתא דמותר לנרד מספק מהתורה או עכ"פ מדרבנן חו' הו"ל מחויב מדאורייתא מלא חסור ומה לית ביה לא תשא לשו' אבל בסי' דרבנן אסור לנרד מחשש סי' דאורייתא וכדברי הר"ר מנחם קן עלה בנ"י. אח"י מלאחי בפר"מ סי' רט"ו שקדמנו כזה במילות קלרות דכדרכו בקודש ע"י"ש. והוספי' ואמר כזה"ל וברכות דרבנן אהו מסופק כיון דאחתי דספיקו לקולא ח"ף לא תשא דרבנן אסור עכ"ל משמע שרואה לתקן אהו דלדין ל"ת דרבנן אמאי בסי' נזכרה דרבנן אסור לנרד ע"ה כיון דאחתי ב"י לקולא ח"ף אי' ל"ת דרבנן אסור. וזה לא הבינותי דלדעתי הרי אחתי על כל סי' דרבנן לקולא ח"כ כמו דאחתי לקולא על סי' נזכרה שאלו לנרד כ"כ אחתי לקולא על סי' נזכרה לבעלה מותר לנרד ואי' דק"ל אמאי חסור מ"ש ה"י סי' מהאי ספק אהו לא שתהמר מכה שוא"ת עדיף וכמ"ל זה לא חקר בדבריו כלל ואי' לה"י מנחם דאינו סובר זה וכמ"ל ואהו נאמר דלר"ך לנרד חו' לית ביה לא תשא לשו' ע"כ הוספי' משום סי' לא תשא דאורייתא ר"ל דסי' נזכרה ח"ף דעכשו' הוא מזהו לשמוע מכה ועשית עפ"י אשר יורוך ומלא חסור מי"מ הכי אחתי דספק תקנות חכמים לקולא ואלו לנרד אבל סי' לא תשא קס' ליה לחומרה דמדאורייתא הוא. ובהו יחא ה"ה דכתב הר"י לקולא דספק דרבנן לקולא ר"ל דאי' הו' ספק נזכרה דאורייתא דספיקא לחומרה ומחויב לנרד ח"ף זה לנרד ומה ליכא סי' לא תשא אבל הא"ל ומספקא דכיון דלקולא לא מהדרי' ל"י וממילא

זה השער לה' צדיקים יבואו בו

ספר

ייטב

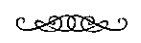
לב

השלם והמפואר

דברים

מאת הארו אשר בלבנון, רב רכנן, המפורסם
בכל קצוי תבל, בהעמדת דת יקותיא"ל, כ"ק
מדין אור ישראל וקדושו, רכבו ופרשו,

דני יקותיאל יהודה שייטלבוים זי"ע
אב"ד דק"ק סיגעט והגלילות

נדפס בראשונה בשנת תרל"ה לפ"ק
ובעת נתחדש אורו כיופי והידור הראוי
בשנת תשע"א לפ"ק

בכתובות פרק קמ"א (ה.) גזי הא דדריש בר
 קפרא גדולים מעשה לדיקים כו', הכי קאמר,
 מעשה ידיהם של לדיקים מי מגיד, הרקיע,
 ומה יהו מטר, וברש"י (ד"ה הכי קאמר),
 שהרקיע מעיד עליהם לצריות שהם לדיקים,
 שמתפללים על הגשמים ומטר יורד, עי"ש. ובכן
 יתר העם יושבי הארץ חרדים על דבריהם
 לשמוע בקול היוצא מפיהם. והו' שאמר האזינו
 השמים מה שדברה, אז ותשמע (יושבי) הארץ
 אמרי פי, יערוף כמטר (היורד על פי) לקחי,
 חול כטל (שעל פי) אמרתי, כלומר כמו שהמטר
 והטל יאזינו, כמו כן יושבי הארץ, והבין:

הפסוק, והוא על פי מה שאמרו במלות ארבעה
 מינים שבלולב (סוכה לו:) מעלה ומוריד מוליך
 ומציא כדי לעזור רוחות רעות וטללים רעים,
 ובמדרש (ויק"ר ל' יג) איתא, ולקחתם לכם וגו'
 (ויקרא כג, מ), כדי שאוריד לכם מטר. ושניהן
 דקו יחדיו, כי סגולת הארבעה מינים להוריד
 מטר בזמן שהעולם צריך לו והוא נוח לכל כטל
 ורציצים, אבל לעת כזאת שאין העולם צריך
 למטר ויש בו חשש ציטול מצוה, מהראוי אשר
 סגולת הארבעה מינים שאנחנו מוכנים ועומדים
 ליטול ולנענע יעזור המטר לכל ירד, כמו
 שמעזיר רוחות וטללים רעים:

ו) **יתבאר** כי כתיב (בראשית ה, א) בראשית
 ברא אלקים את השמים ואת
 הארץ, הנה הקדים שמים לארץ. וכתיב (שם ג,
 ד) ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים, הקדים
 ארץ לשמים. ומפרש האור החיים (ר"פ בראשית
 אות ג) בראשית ברא אלקים, שם אלקים מלת
 הדין, את השמים, שם בעליונים מתנהג במדת
 הדין בלי שיחוף רחמים. ואת הארץ, הנהגתו
 מצואר במקום אחר, ביום עשות ה' אלקים
 (שיחוף רחמים בדין) ארץ, ענין השיחוף של
 רחמים נוהג בארץ, ושמים, הנהגתו מצואר
 במקום אחר, עי"ש. והו' שנאמר האזינו
 השמים, היינו העליונים, ואדברה, דיבור לשון
 קשה, מדת הדין, ותשמע הארץ אמרי פי,
 אמירה רכה מדת הרחמים, והבין:

→ **והנה**, במדרש ברכה (ספרי שנו) ויראהו וגו'
 עד היום האחרון (להלן לה, א-ב), אל
 תקרי כו' אלא היום האחרון, שהראהו הקב"ה
 מה שעמיד להיות עד סוף כל הימים. וממילא
 משה היה לופה ומציט גם של עתה, ועל זה
 אמר האזינו השמים ואדברה, שיאזינו השמים
 מה שדברה (למנוע מטר), למען ותשמע
 הארץ אלו יושבי הארץ אמרי פי, מה שאמרתי
 בסוכות תשבו (ויקרא כג, מז) ומלות קידוש החדש
 (שמות יב, ג). יערוף כמטר לקחי, כלומר אם
 המטר אינו כטל כי אם כמטר שאינו נוח לכל,
 אז מהראוי אשר לקחי, ירמוז למלות לולב
 דכתיב ולקחתם, יערוף את המטר וימנענו. חול
 כטל אמרתי, פירוש, מה שאמרתי ולקחתם
 להוריד לכם מטר, היינו בזמן שהוא נוח לכל
 כטל וכשעירים עלי דשא וגו'. והטעם שיש
 בארבעה מינים כח לעזור המטר ורוחות
 וטללים רעים, היינו מפני שהם מרמזים על
 ארבע אותיות הוי"ה (שער הכוונות, ענין סוכות דרוש
 ה עמ' טז), ובנענע אותם לכל הששה קצוות לומר
 שמלא כל הארץ כבודו, לית אתר פנוי מיניה,
 יראו מלגשת לילך ולהזיק. וז"ש כי שם הוי"ה

ה) **האזינו** השמים וגו' [לב, א-ד]. בשבת יום
 י"ג בחדש תשרי תרכ"ח, שהיה
 אז גשמים מרובים מקודם יום הכיפורים והלאה
 ולא קדשנו הלצנה, וגם מורא עלה על ראשינו
 לכל יעזרנו הגשם ממצות סוכה כתיקונו, עניתי
 ואמרתי דרך תפלה ובקשה שיעזרנו ה' לקיים
 מצוה החובה עלינו כהוגן. וסמכתיו על זה

אקרא צארבעה מינים, הבו גודל לאלקינו לבלי
 לצער לבני אל חי. ואמר עוד כי ראוי לו ית'
 להיות צעורו לקיים מצותיו, ע"ד שאמרו (שם
 קד.) הבא לטהר מקייעין אותו, וכבר מבואר
 אללי (פר' תל' עמ' קכו ד"ה וטעמא) טעם הדבר
 עפ"י התורה דכתיב (שמות כג, ה) עוזב תעוזב
 עמו לענין טעינה ופריקה, והקצ"ה שומר
 משמרתה של תורה כדאיתא צירושלמי (ר"ה פ"א
 ה"ג), וז"ש הו"ר תמים פעלו כי כל דרכיו
 משפט, היינו משפטי התורה, צדיק וישר הוא
 ואהב צדקות, מהראוי ללדקנו ולזכותנו לקיים
 מצותיו ית' ויהיו מעשינו לראון, ולא נהיה
 כמוזג כוס לרצו ושופכו על פניו (ע"פ סוכה כח.).

← רמז לדבר, (מהלים קמט, ד) כי רוצה ה' בעמו,
 רוצ"ה ר"ת ר'אה ו'התקין צ'ורת ה'לצנה
 ויתפזרו העצים, ומן עיי"ב צ'אפו (איכה ג, א)
 יהיה נעשה י'פאר ע'נוים צ'שועה, וכן הו"ר
 תמים וגו', הו"ר ר"ת ר'אה ו'התקין צ'ורת
 ה'לצנה, כידוע ומפורסם בשם הרב מלאנליט
 זלה"ה עה"פ (שם קיד, ח) ההפכי הו"ר:

והנה, גם אחר כך באותו לילה ירדו גשמים,
 וזיוס נתפזרו העצים ויעשו צנ"י
 סוכות, והיה לעת ערב צכניסת ליל יו"ט שוב
 נתקשרו העצים וירדו גשמים מרובים בשטף
 מים, ולא קם רוח צנו ואנחנו לא נדע מה
 נעשה, כי אם אל ה' עיינינו היו נשואות, ויעתר
 לנו ויקשב לקול שועתינו ואחר שעה פסקו
 הגשמים, ואח"כ נראה הרקיע צטהרתו וקדשנו
 הלצנה צרצים ציו"ט ליל י"ו מהמולד צצרכה,
 וסמכנו על הצ"ח (ד"ה גם נוהגין) הציאו המג"א
 (סק"ו) סי' תכ"ו, ועל תשובת מוזה"ה בצפר

השיב משה שהעלה לסמוך על הכנסת הגדולה
 (שי"י כנסת הגדולה שם, הנה"ט אות ט) ולצדך צליל
 י"ו, עיי"ש סי' י"ד (וע"ע מענין ליל י"ו
 בתשובת חת"ס או"ח סי' ק"ב, ותשובת שאל
 ומשיב (או"ח) (מהדו"ק ח"ג) קנ"א), וכבר צימי
 ילדותי עשימי כך מעשה לפניו לפי דבריו, ואם
 כך צשאר חדשים, כ"ש צחדש תשרי ראשית
 השנה, שאין לך צער גדול מזה צהעדר מצות
 קידוש לבנה כראוי שיש לצדך, וסימנא טבא
 הוא לכולא שתא, וכל אשר שמע הוראתו של
 מוזה"ה עמד וצירך. ואח"כ שוב לא ירדו
 גשמים כל ימי החג, ותהלה לאל ישבנו בסוכה
 צמנוחה והשקט, עד הנה עזרנו ה' ואל יטשנו
 לנצח, תצענה שפתינו תהלה לנורא עלילהו"א:

ובמד"ש רבה, האזינו השמים [לג, א], הה"ד
 (קהלת ג, יד) ידעתי כי כל אשר
 יעשה האלקים וגו', הקב"ה ברא העליונים
 לעליונים ותחתונים לתחתונים, שכן כתיב
 (מהלים קטו, טו) השמים שמים לה' והארץ נתן
 לבני אדם, בא משה ועשה תחתונים
 לעליונים [ואת העליונים לתחתונים], שכן
 כתיב ומשה עלה אל האלקים (שמות יט, ג),
 וירד ה' על הר סיני (שם, ט). דבר אחר,
 הקב"ה ברא השמים שיהיו מקלסין אותו,
 שנאמר (מהלים יט, ט) השמים מספרים, בא
 משה ושיתק אותו, שנאמר האזינו השמים,
 והו שאמר הכתוב (שמואל"ג כג, ג) לי דבר
 וגו' צדיק מושל יראת אלקים בו' (ד"ר ג,
 צ"ג), עיי"ש. ציאור אלה הדברים, שצא לתת
 טעם מפני מה היה צכחו של משה להשתרר

א. עיי' ספר נפש יהונתן (דומ"ץ בעיר סעליש הלמיד רבינו זצ"ל, ר"פ האזינו) כי בשנת תרפ"ג לפ"ק אירע לנו ממש
 כזה וכו' ולקחתי את ספה"ק ייט"ל וקראתי לפני קהל ועדה את דברי רבינו כאן, וכאשר סימתי דבריו הק'
 פתאום נתפזרו העצים, וזרחה הלבנה, וקדשנהו ברבים, ושוב לא ירדו גשמים כל ימי החג, וישבנו בסוכה
 במנוחה והשקט, עיי"ש:

לומר האזינו
 העליון מת
 מחנהו צטנ
 להו"ה, הנו
 צ"ה, כמו
 והרמז"ן (ש
 להחנהו צט
 חומר. ומשה
 לחם לא אי
 ופירש מן ה
 מתחתונים ג
 אל האלקים,
 מהטבע. ונ
 תחתונים, שו
 לגילוי אלקו
 נגלים למעלו
 נעשו על יו
 צעל צחירה
 צשצל זה
 שהם אינם
 יעמודו,

ט) האזינו
 צזה ענין ח
 סודו צדברי
 העמידה דרוש
 השלם צריך
 שלא יתאחו
 יחוד הקדו
 צשלימות צו
 ו

וזהו שאמ
 שאין
 זה ותשמע